

Droom en werkelijkheid

het Groot-Arabisch rijk

Wij hebben er reeds op gewezen, dat de droom van Mohammed zijn godsdienst over de ganze wereld te verspreiden in de vorm van de djihâd of heilige oorlog, na zijn dood als een kaartenhuis dreigde ineen te storten. Er was inderdaad niemand voor zijn opvolging aangeduid. Gelukkig slaagde Omar, Mohammeds energieke medewerker erin, Aboe Bakr als de leider te doen huldigen. Na diens dood in 634 volgde Omar zelf hem als de tweede kalief op. Deze Omar was echter geen familielid van Mohammed en vele moslims schaarden zich rond Ali, de neef en schoonzoon van de profeet. Deze groep verzette zich tegen de vele commentaren op de koran, wat het gevolg was van de eigenaardige constructie en de bijzondere stijl van het heilige boek, waardoor men sommige teksten op twee manieren kon verklaren. Aldus ontstonden er twee partijen in de mohammedaanse gemeenschap: de orthodoxe groep, geschaard rondom Ali (de Sji'ieten = "partijgangers") en de tegenstanders, de Soennieten, die iedereen voor het kalifaat verkiesbaar achtten en tevens verdedigers van de commentaren waren. Lag in deze tweedracht wellicht reeds de oorzaak besloten, dat de grote droom nooit werkelijkheid

zou worden en dat de heilige oorlog een bepaald ogenblik op een onoverwinnelijke tegenstand zou stuiten? Aanvankelijk leek het er echter op, dat het islamitische wereldrijk zeer vlug zou gevestigd zijn. Omar versloeg Irak, veroverde Ctesiphon aan de Tigris, de hoofdstad van de Perzische Sassaniden. Hij liet het echter niet bij deze wapenfeiten; hij stichtte in Irak Basra en Koefa, die spoedig tot belangrijke steden uitgroeiden. Ook Syrië, Damascus en Jeruzalem vielen in zijn handen. In 639 overrompelden Arabische troepen Egypte, met uitzondering van Alexandrië, en richtten de legerplaats Foestat (Oud-Kaïro) op. Omar werd terecht "de tweede grondvester van de islam" genoemd. Omar verstevigde bovendien de macht van het Arabische rijk door sociale, religieuze en militaire instellingen. Hij was eenvoudig, maar wijs en een groot leider. In 644 werd hij door een Perzische slaaf vermoord. Othman volgde hem op en zette zijn werk voort: in 646 waren Alexandrië, Cyprus, Rhodos en Armenië veroverd. Othman liet de korantekst definitief op schrift stellen. Hij kwam reeds in 656 tijdens een opstand te Medina om het leven. De vierde kalief was een rechtstreeks familielid van Mohammed. Ali was inderdaad een neef van de grote profeet en tevens een schoonzoon door zijn huwelijk met diens dochter Fatima. Tijdens zijn kalifaat brandde de smeulende strijd tussen Sji'ieten en Soennieten los: de eerste burgeroorlog van de islam was geboren. Reeds vóór Ali in 661 werd vermoord, had Moe'awiya, leider van de Soennieten, zich te Damascus als kalief uitgeroepen. Na de dood van Ali kwam hij als leider van de dynastie der Omajjaden aan het bewind. Bijna 100 jaar lang volgden kaliefen van deze dynastie elkaar te Damascus op. Dank zij een handige politiek en passende militaire

maatregelen wist Moe'awiya de eenheid te herstellen en een einde te maken aan de eerste burgeroorlog. De veroveringstochten werden voortgezet, al mislukte de eerste belegering van Constantinopel (670). Maar in 682 veroverden de Arabieren Marokko en meteen stond de islam aan de Atlantische Oceaan! De dood van Moe'awiya ontketende echter een tweede burgeroorlog: de opgeflakkerde twist tussen Sji'ieten en Soennieten kostte Hoesein, Ali's zoon, het leven. Hij werd als een martelaar vereerd, wat tot een onverzoenlijke strijd tussen beide partijen aanleiding gaf en een blijvende godsdienstige scheiding voor gevolg had. Karbala, de plaats waar Hoesein werd gedood, werd één van de belangrijkste Sji'ietische bedevaartplaatsen. Toch kwamen de Omajjaden zegevierend uit de strijd: zowel Abdalmalik als Al Walid I slaagden erin hun heerschappij te verstevigen: er werd voortdurend oorlog gevoerd met de Byzantijnen, in Noord-Afrika werden de Berbers onderworpen. Al Walid I bereikte echter het hoogtepunt: een leger, samengesteld uit Arabieren en Berbers, trok onder

leiding van Tarik naar Spanje. Roderik, de koning der Wisigoten, werd in 711 bij de Rio Barbate tussen Jerez en Cordoba definitief verslagen. Cordoba en Toledo vielen korte tijd nadien. In 712 was gans Spanje, met uitzondering van het noordwesten, door de Arabieren veroverd.

Daarna keerde echter de kans: de tweede belegering van Constantinopel in 717-718 was een uiterst belangrijke gebeurtenis: viel de Arabieren deze stad in handen, dan lag het Oostromeinse rijk voor het grijpen. De moslims hadden echter reeds in 670 tot hun schade ervaren, dat de Oostromeinse keizer met zijn "vuurspuwende" schepen een niet te onderschatten vijand was. (Het "vuur" was een mengsel van zwavel, asfalt, aardolie en salpeter). Deze belegering werd een ware catastrofe: de Arabieren verloren bijna hun hele vloot, bestaande uit honderden schepen; 140 000 van de 180 000 manschappen schoten er het leven bij in. De tweede en beslissende nederlaag leden de moslims bij Poitiers in 732. Daar stuitten zij op Karel Martel, de Frankische opperbevelhebber, en de vast aaneengesloten scharen van het

De droom van Mohammed een universeel Arabisch rijk te stichten, scheen vrij spoedig in vervulling te zullen gaan. Amper 60 jaar na zijn dood hadden de moslims een gebied veroverd, dat zich van de Tigris tot aan de Atlantische Oceaan uitstrekte. De strijd om de opvolging en de macht, samen met de verpletterende nederlagen bij Constantinopel en Poitiers stelden echter definitief een einde aan hun opmars.

Austrasische boerenleger. De Arabische ruiters met hun snelle paarden liepen zich te pletter op een muur van ijzeren zwaarden. Eén dag strijd was voldoende geweest: de Arabieren hadden 's nachts hun kamp verlaten. Toch duurde het nog wel een tijd, vooraleer de Arabieren de strijd tegen de Franken definitief opgaven. De innerlijke twist om de opvolging verzwakte bovendien hun stootkracht in noordelijke richting. De Arabieren schitterden nog wel in hun Spaanse emiraat en kalifaat, dat pas in 1492 onder Ferdinand en Isabella ten onder ging.

slag bij Poitiers

